

IZ STAROG 'PODRAVSKOG KLOPOCA'

Sigurno se još neki omladinci — naravno koji su to bili između dva rata — sjećaju kako je poznati beogradski »Ošišani Jež« objavio karikaturu u povodu premijere komedije nekog državotvornog pisca u »Narodnom pozorištu«. Naslov je bio više nego jednostavan: »Beogradske stolice«. Ocjena je bila više nego sjajna, a uz nju je preporučio upravi pozorišta da »što pre nabavi stolice koje će škakljati gledaoce, jer će tek tada doći do puna izražaja humor te vrsti«.

Ako dobro razmislimo, čovječanstvo zaista ima na raspolaganju najviše humora kojemu su potrebne »beogradske stolice« da bi došao do izražaja, a u tom pogledu ni

Kosta K 8-

KOPRIVNIČKI KLOPOTEC

::: PODINE ZA KLOBOTAJNE, OBAJAVAJNE, DRUGE HUMOCARNE, MAGARICE I SAKOJAČKE PRASORICE :::

Bez broja	Koprivnica, 13. veljače 1923.	Prósfa godina
-----------	-------------------------------	---------------

<small>Sala bila, sala bial Ki ne razme, urag ga bal</small>	Klopote sakoqa leta božjega na sam dragi šašnik.	<small>Socel ne pima po šaf uzd po šaf</small>
--	--	--

PODRAVSKI KLOPOTEC

Broj 27	I Majuš	Gogina I
---------	---------	----------

Novo gradsko vijeće

stanovnici Podravine nisu iznimka. Iako neki podravski rodoljubi tvrde da se humor u stvari i rodio u Podravini. Nećemo se upuštati u dokazivanje, bilo te, bilo suprotne tvrdnje, jer to ionako nikamo ne vodi. No jedno možemo mirne duše ustvrditi: Podravci su uvijek imali na raspolaganju dovoljno dobrog humora, šala pa i satira vlastite proizvodnje. Satira koje su znale satri i po kojeg »cipovca«, kak bi povedali stari Bregovci. Ukratko, humor je stara narodna tradicija u Podravini, tradicija koja potječe iz davnih, pradavnih vremena, vremena prije Guttenberga, a pogotovu prije pojave prvih šaljivih listova.

U Podravini, pa tako naravno i Koprivnici, pojavili su se prvi šaljivi listovi koji su bili rukom pisani i prepisivani. Tako barem govori narodna predaja. Naravno, ni jedan se primjerak nije očuvao, jer su ih pogode ni s užitkom uništavali gdje god su stigli. No prvi su se štampani ipak sačuvali, iako sigurno ne svi. Prvi sačuvani primjerak potječe iz 1923. godine, a nosi naslov »Koprivnički Klopotec«. Inače je ime »Klopotec« tradicionalno za podravske, a u prvome redu koprivničke šaljive listove. Naravno mladi — koji i ne moraju biti uvijek baš previše mladi — često nastoje stvoriti ili barem izmisliti nešto novo, originalno. Nešto »što još svijet nije vidio«. I kod toga im kao prvo padne na pamet da izmisle nova imena ili barem naslove svojim proizvodima. Tu je sudbinu doživljavao i podravski humor... Govorili su: »...humor je ozbiljna stvar. I opasna... Barem za one koje humor dohvati svojim britkim perom. Stoga humorističkim listovima valja davati što impozantnija i uglednija imena! A ime »Klopotec« to nikako nije.« I nastavljali: »Originalni klopotec klopoče bez ikakva reda i smisla i uz to plaši samo čvorke i vrapce. A mi pak želimo poplašiti pa i pomesti mnogo veće zvijeri.« I tada su se rađala nova pompozna i zvučna imena: »Metla«, »Bič« itd. No isto su tako i nestajala bez traga. Razlog je vrlo jednostavan: čitaoci ih nisu prihvatili. Nedostajalo im je ono nešto, nedostajao im je humor, humor koji mogu čitaoci razumjeti i prihvatiti. A što su se oni međusobno »duhovito« razbacivali šalama jedni na račun drugih, to nikoga nije zanimalo, osim, naravno, njih samih. Tražili smo ostatke tih proizvoda njihova duha, ali ih nismo našli. Nema ih ni u ustanovama koje su zadužene da čuvaju sve što je štampano u našoj zemlji...

A kokoši, koje su — kako su oni svojedobno tvrdili — urlale od smijeha kad bi čule njihove humorističke proizvode, već su

davno završile u loncima onih za koje su oni te proizvode pisali i koje su napadali kako nemaju smisla za humor, kad ne kupuju njihove šaljive listiće...

A sada na stvar. I to na onaj ozbiljniji dio. Prelazimo na objavljivanje onoga humora što se sačuvao. Uglavnom samo onoga objavljenog u »Klopocima«. Ostali iz raznih podravske listova koji su izlazili i u Virju, i u Koprivnici, a i u Ludbregu doći će također na red, ali drugom zgodom. Naime, ovakvom starom humoru su ipak potrebne »beogradske stolice«. Razlog — velik se dio toga humora pisao »ad hominem«, pa ako ne poznajete ljude i prilike o kojima se pisalo, nećete ga moći shvatiti... Čak može izgledati i glup, iako to nije... Vjerujem da ćete to shvatiti, odnosno da ste već shvatili da ove naše »beogradske stolice« nisu iste kao njihove imenjakinje. Ukratko, uz svaku šalu i vic, gdje god je to potrebno, dat ćemo i mali komentar. Eto, tako izgledaju te »beogradske stolice u podravskoj izvedbi«. Prelazimo na stvar...

...Ah da, još nešto! Pisci naših tekstova nisu baš previše pazili ni na gramatiku niti na pravopis, bez obzira radilo se o književnoj štokavštini ili lokalnoj kajkavštini. A što se tiče stihova... no, i pjesnici iz tih listova nazivaju sami sebe »stihoklepcima«, pa prema tome otpada potreba da vam dalje objašnjavamo..... Ergo, na redu je »Koprivnički klopotec« od 13. veljače 1923.

KLOPOTEC (program)

Klopoči, klopoči, Klopotec moj,
i nikoga ti se niš ne boj!
Plakali se jeni buju i kričali.
Drugi se pak buju smejali.

Istinu poveč grešnikom,
kaj laži je dosti na svetu tom.
Nikoga niš ne šparaj,
Vsaku nesnagu pokaraj.....
Klopoči, Klopotec moj,
i nikoga ti se niš ne boj!

Dalje iz istog broja, no prije toga dozvolite da vam predstavimo Koprivničke Brege. U ono su vrijeme Bregi sastavni dio grada grada Koprivnice. Razloga je tome bilo mnogo, na svakako je najveći što je u ono vrijeme postojala maltarina i svatko tko je bilo šta dovezao u grad, morao je platiti maltu i razne druge gradske daće. Osim građana slobodnog kraljevskog grada. Zbog toga je Bregovcima pasalo da budu koprivnički građani.

Međutim, i grad je imao od toga koristi, jer su Bregi bili najbogatije selo u Jugoslaviji, a prije toga i u pokornoj Austro-ugarskoj monarhiji. Prema tome Bregovci su donosili dosta u gradske blagajne u obliku gradskih poreza i nameta... Zbog toga je uvijek dolazilo do koškanja između građana užeg dijela grada i »Bregovcov«. Jedan od odraza toga stanja:

LJUBEZNO PISMO Z BREGIH

Bregi, 12. veljače 1923. godine

Mi smo čuli da buju vu varašu žiše jene novine, pak vas prosimo kaj bi i naše želje prijeli.

Mi smo baš tak građani kak ste i vi koji ste vu varašu. Mi pak moramo plaćati samo velike štibre, a nišče ne pita kaj nam je treba. Moste i pote nam nečo popraviti... niti varaški ašešori nečo poslušati kaj naši ašešori govoriyo. Načelnik im pak i ne da govoriti, a znal je negda sakaj obečuvati. Obečal nam je da bodo lampaši svetlili, da bude spelala letriko i trambaja, da bodo naši gospon plebanuš drva imeli i da nam bo sonce po danu svetlilo, a po noći mesec, i da bo dežd navek samo onda curel dok ga bo treba, a sega toga vezda nega.

Mi smo ne norci da bi se varaškim cipovcem* dali zesmehavati..

...Naši so Bregovci previdli da varašani samo za sebe glede. Oni so kakvi so i Talijani, koji navek Talijana za papu zbiraju, kao i oni varaščana za načelnika. A zakaj ne bi bil jempot Bregovec načelnik? Bregovci su išče spametneši od varaščanov jer so bogateši...

Bregovski građani«

* cipovci — od »cipov« fini digani kolač s cvebama, sinonim za malograđanske snobove, mudrijaše i slične.

Kako su se te godine vršili izbori, to je objavljena i izborena kronika, gdje su, po običaju, pristaše jednih stranaka proglašavali za kandidate na izborima njihovih najljucih protivnika itd. Kako iz toga ipak ne biste dobili sliku što je zapravo smiješno, to radije objavljujemo narodnu:

PRIPOVEST OD JENOGA PLEBANUŠA I NJEGOVOGA MEŽNARA

Tak vam je bil jen plebanuš, pak je imel jenoga zločestoga mežnara, koj ni štel nigdar iti na spoved. Ob Vuzmu rekel je plebanuš mežnaru: »Miško, vezda ali moraš iti na spoved. Em je to sramota. Vsaki se krščenik mora bar ve spovedati«.

— Bom išel, bom — rekel je Miško i pak ni išel. Gosponu plebanušu je saki den pofalela kokoš, a tata ni mogel vloviti. Sumnal je na Miška, a ov se pak neče spovedati.

Jenoga dana pograbi ga gospon plebanuš oštro i dotirja pred sebe na spoved.

Miško se je lepo spovedal, ali od kokoših ni reči.

Sad so gospon plebanuš pitali: »Pa kaj zbilam nisi niš više zgrešil?«

— Nisem — rekel je Miško.

— Zmisli se malo bole...

— Nisem i nisem, velečasni i prečasni.

— A kdo moje kokoši krade, ha?

— Kak velijo?

— Kdo moje kokoši krade, kaj ne čuješ? — zdere se gospon plebanuš.

— Niš ne čujem.

— Kak ne bi čul?

— Hote vi, prečasni, vun, a ja vu spovedalnicu, pak bote vidli da se niš ne čuje.

Sad so gospon plebanuš z spovedalnice žišli, a Miško je išel vnuter.

Onda je Miško gospona plebanuša pital:

— Kdo se z mojom ženom igra tateka i mamice?

— Kak si rekel?

— Kdo se z mojom ženom igra tateka i mamice?

— Niš se ne čuje, Miško, praf veliš. Ja ti oprlašćam grehe. Amen.«

»Klopotec«

Fašnik, 4. III. 1924.

Godina 1924. bila je godina bujanja reformaškog pokreta, tj. pokreta među katoličkim svećenstvom i vjernicima da papa odobri uvođenje hrvatskog jezika u službu božju. Koprivnica je bila jedan od bastiona toga pokreta. To se, naravno, odrazilo i u tadašnjem »Klopocu«. Među »Pobožnim željama viđenijih koprivničkih ličnosti« nalazi se i želja rkt. katehete M. Markova: »... na-

šao ga je naš suradnik kod molenja časoslova. Bio je vrlo indisponiran, pa je ukratko uzdahnuo, da bi najvolio da se carstvo rimskoga pape raširi po cijelom svijetu i da Sveta Inkvizicija započne ko nekoč svoje djelovanje, da nevjerne starokatoličke ovčice na lomači već na ovome svijetu izgore i tako okaju svoj grijeh i zabludu.«

Kako reformaši, tako smo ih onda zvali, nisu uspjeli sa svojim zahtjevom, prešli su u starokatoličku crkvu.

I stare Podravce je mučilo isto što i nas danas, nesigurnost željezničkog prometa. To se vidi iz vica u istom broju Klopoca:

»Ivo: Zaboga dragoga Francek, kaj to tak ozbilno delaš?

Francek: Ah, delam oporuku!

Ivo (začuđeno): Zaboga, pak ti si valda zdrav?

Francek: Nekak da jesem.

Ivo (ne može doći k sebi od čuda) ? ! ?

Francek: Zutra idem f Zagreb . . .

Ivo: Pak onda?!

Francek: Znaš SHS železnice! Za svaki slučaj.«

Kao urednik toga staroga »Koprivničkog Klopoca« bio je potpisan »Jura Klopotec«. Pravo ime nismo uspjeli ustanoviti, ali je poznato da su glavni suradnici bili: S. Hoppek, listonoša, M. Tomac, trgovac, R. Žličar, učitelj, otpušten iz političkih razloga, i još neki. Tko je šta pisao, nismo uspjeli ustanoviti.

Tako smo stigli i do »Podravskog Klopoca«, koji je počeo izlaziti na Novu godinu 1940. Odgovorni urednik: Valko Loborec, urednik: Ivan Paprika, glavni suradnici: prof. Ivo Hiršl, prof. Ljubo Serdar, prof. Miško Pavlović, dr. Ž. Selinger, ing. Z. Selinger itd. Naravno i nekoliko stotina dobrovoljnih suradnika s područja koprivničkog, đurđevačkog, ludbreškog i križevačkog kotara. Svakako je u tom kolu bio i neizbježivi i jedini koprivnički profesionalni novinar Duško Ožegović.

Ideja se rodila nakon želja koprivničkih građana za sv. Nikolu 1939. objavljenih na prigodnoj obrtničkoj zabavi. Želje su toliko uspjele da su pojedini »žitelji« pobjegli sa zabave, a V. Loborec najprije autoru tih želja — tj. meni — očitao bukvicu na temelju bukvice što ju je sam dobio od odbora Obrtničkog udruženja. A zatim predložio izdavanje »Podravskog Klopoca«. Pokušat ću ustanoviti i autore. Prva je pjesma

SAVJET

Vezda vu Koprivnici
Jega fest Hrvata,
Več neg jega v Podravini
Vu jeseni blata.

Za Hrvatsku navek su
Vikali i pili,
Ali so se pri tom poslu
Navek dobro skrili.

Vezda so kuražni vsi,
Jako glave dižu,
Vsakog vekšeg od sebe
Ispod repa ližu.

Če hočejo ponajbol
Da si slavu steču,
Naj se jemput za navek
Kam pod rep zavleču.

(I. Paprika)

OPAŽANJE S PUTA U NIŠ

Sjećanja jednog uglednog Koprivničanca s njegovog puta u Niš na zbor JRSD (državotvorna stranka), koji je održan u svibnju 1933. godine.

»Nakon skupštine vraćali smo se iz Niša. Kiša lijeva kao uz prkos. Svi vagoni natrpani. Moje Podravce sam negdje izgubio. Dođem u jedan vagon. Sve posjednuto. Ni jedno sjedalo prazno . . . Stanem do vrata i gledam. Sami Srbijanci. Sjede po klupama a i po podu. Razgovarao sam s njima. Vide da sam prečanin. Na jednom se jedan digne sa sjedala i ponudi mi svoje mjesto:

— Izvoli, brate, sjedni ovamo.

— Hvala, brate, ali gdje ćeš ti?

— Ja ću sjesti na pod. Moje je odijelo manje šteta nego tvoje gospodsko. Moje nije tako fino . . .

I ja sam sjedio na klupi a on kraj mene na podu. I bio sam tronut. Vidio sam da ti ljudi imaju drugačije pojmove o bratstvu nego mi, ali se tolikoj ljubavi nijesam nadao.

Zar ne, kako su lijepi nazori toga uglednog Koprivničanca o jednakosti, bratstvu i ljubavi . . .«

Tko je bio taj o kome se pisalo, nisam uspio ustanoviti, ali je autor prof. Ivo Hiršl.

Dalje su tu »Međunarodne vijesti«:

Agencija panika javlja

Zapadni front

Prema vijestima iz neutralnih izvora započela je velika bitka na zapadnom frontu. Iz sigurnih izvora doznajemo da je saveznička vojska probijala Siegfriđovu liniju na sjevernom dijelu fronte i već se njezine pret-hodnice nalaze pred Berlinom. Njemačka vojska probila je Maginotovu liniju na južnom dijelu fronte i napređuje prema Parizu. Tom prilikom izmijenjene su čestitke na velikim uspjesima između gg. Hitlera, Chamberlaina i predsjednika francuske vlade Reynanda. Ovi posljednji događaji izazvali su opću žalost u Rusiji, Italiji, Japanu i Americi, jer da su i oni sudjelovali u borbi, postigli bi oni velike uspjehe... Kako čujemo uspjesi su postignuti zahvaljujući novom oružju: bacanjem letaka, radio propagandom i turizmom.

Autori prof. I. Hiršl i M. Pavlović

Bilo je i borbe protiv hitlerovske špijunaže. Naslov:

Petrolej

Budući da kod nas borave istraživači petroleja posjetio ih je naš dopisnik i zamolio da mu nešto kažu o rezultatima istraživanja i oni su mu dali slijedeću izjavu:

»Rad na istraživanju nalazišta petroleja povoljno napređuje. Već smo pronašli mnogo povoljnih terena. Istraživanje vršimo pomoću fotografskih aparata. Najbolja nalazišta nalaze se na željezničkim stanicama i raznim drugim strateški važnim objektima. Naročito tražimo pogodne točke za transport petroleja koji će se obavljati avijonima. U tu svrhu pronašli smo već više zgodnih mjesta za aerodrome. Kad rad bude završen pokazat ćemo vam rezultate.

Autori I. Hiršl, M. Pavlović i I.

Paprika. Dolazi na red pjesmica:

O bikima

Bregovci su dobili
Tri rasplodna bika
Povelikih rogova
I krupnih oblika

To je v gradu nekojim
Bilo jako krivo
Pak su prigovarali
I vikali živo.

Da bi se umirila
Ova velika vika
Bregovci jih zoveju
Pod svojega bika.

Autor I. Paprika

SRETNIH LI RADNIKA, autor prof. Ljubo Serdar. Mali komentar: koprivnički klerikalac V. Galinec, predsjednik HRS-a u Koprivnici, imenovan je za predsjednika Radničke komore u Zagrebu. On je, da pokaže kako nije zaboravio svoj rodni grad, organizirao koncert u Koprivnici o kojem piše naš članak.

SRETNIH LI RADNIKA

Radnička komora priredila je u Koprivnici Koncert jednog opernog pjevača i nije kod toga žalila truda ni troška kako bi ovom rijetkom glazbenom priredbom pružila užitek i besposlenim radnicima da tako barem časnom zaborave nevolje besposlice.

Doznajemo, da su koprivnički radnici ovom priredbom svoje komore bili toliko oduševljeni, da su odlučili zamoliti predsjedništvo Radničke komore, da što prije dovede u Koprivnicu barem još jednog umjetnika guslača, koji će im koncertrirati tako, da će potpuno zaboraviti na besposlicu i sve snjom skopčane nevolje. U tu svrhu poslati će koprivničko radništvo u Zagreb deputaciju predstavnika napose radnika bivše Uljare i Danice, koja će Radničkoj komori zahvaliti na opisanoj priredbi i zamoliti da nastavi sa sličnim priredbama.

Ova radnička deputacija zamolit će istodobno, da slijedećem Koncertu u Koprivnici prisustvuje i najbogatiji industrijalac g. Aleksander, sadanji vlasnik zidina bivše tvornice industrija Ulja, kako bi mu radnici što toplije zahvalili na brzini za radničke interese, koju je napose pokazao time što je iz konkurentnih razloga obustavio rad u prvorazrednoj Uljani i tako pruža brojnim radnicima u Koprivnici dostatno vremena, da mogu slušati glazbene priredbe Radničke Komore.

Bilo je u Koprivnici i vrlo »poslovnih ljudi«. O jednome od takvih piše i »Klopotec« u svome članku »Mrtvačka kola pred paromlinom«. Autor: M. Pavlović.

MRTVAČKA KOLA PRED PAROMLINOM

Ili praktični ekonom

Nedavno obavljen je sprovod iz gradske bolnice na rimokatoličko groblje. Bio je to sprovod nekog siromašnog »špitaičana« koji nije vjerojatno imao nikog svog, jer je taj sprovod pratio samo svećenik. Mrtvačka kola prošla su u pratnji svećenika oko 8 sati jutro gradskim ulicama na rimokatoličko groblje. Na mrtvačkim kolima bio je lijes pokriveni crnim pokrivačem pa ova kola nije su izazvala nikakovu posebnu pažnju prolaznika, jer svatko zna da se lijes sa mrtvacem ostavi na groblju i da se prazna kola vrata u bolnicu. Zato su ta mrtvačka kola prošla gotovo neopaženo na groblje ali su naprotiv izazvala senzaciju kada su se vraćala iz groblja.

Mrtvačka kola, na kojim je opet bilo nešto pokrito kao lijes — skrenula su od željezničke rampe u dvorište Paromlina gdje su stala pred glavnim ulazom u Paromlin. Nastala je strka i ljudi su zaprepašteno pitali kaj se je za boga dogodilo? Kojeg li iznenađenja!

Kočijaš je najme skočio s mrtvačkih kola i skinuo crni pokrivač ispod kojeg je bilo nekoliko vreća.

Kočijaš je ravnodušno odgovorio i protumačio ovaj neobični tovar na mrtvačkim kolima. Kočijaš je najme odgovorio: »Gospon ekonom Dlustuš mi je zapovedal da sa mrtvacem popelam na groblje i nekoliko vrećih i nek se na povratku s groblja navrnem smrtvačkim kolima vu paromlin i nek vu vrećam usput dopelam poseje za spitalske svinje«.

Razočarani prolaznici počeli su se nakon toga razilaziti komentirajući doista jedinstvenu praktičnost!! bolničkog ekonoma kojega je — kako doznajemo — i g. upravitelj Novačić tim povodom podučio, tako da će ga zauvijek volja proći dati voziti u mrtvačkim kolima išta drugo osim mrtvaca ...

Naravno da su se događale svakakve stvari. Poslije jednog napada na filarke koje su prodavale, odnosno preprodavale seljačku robu na tržnici, dogodilo se našem suradniku Dušanu Ožegoviću, kad je došao malo kasnije »na plac«, kad su već seljakinje otišle, da mu filarke nisu htjele prodati ništa od onoga što su inače drugima glatko prodavale.

I tako se polako približavamo kraju, tj. članku koji je uzvitlao najviše prašine na

daleko širem području nego što je Podravina. Naime »Podravske novine« su počele oštro napadati odvjetničke troškovnike, po kojima su neki koprivnički odvjetnici uspjeli prodati i čitave imetke tvrdoglavim »pravdašima«.

Pisano je bilo toliko oštro i pravno neoprezno da su koprivnički odvjetnici tužili »Podravske novine« Okružnom sudu po Zakonu o štampi. Valjalo je nešto poduzeti i ohladiti žar koprivničkih odvjetnika. Tako je nastao članak »Sedem buh — jedan kozuh«. Koprivnica je imala 7 (sedem) odvjetnika.

Nastala je uzbuna među odvjetnicima. Tužiti, smjesta tužiti, inzistirali su jedni, no drugi su ipak bili trezniji. Posavjetovali su se sa sucima. Suci su im lijepo objasnili: »Po zakonu o štampi najprije morate dokazati da se taj članak odnosi na vas, jer nigdje nije spomenut niti naziv »odvjetnik«, a kamoli čije ime. Zakon zahtijeva da to dokažete pomoću 10 (deset) nezavisnih građana koji će izjaviti da su odmah shvatili da se članak odnosi na vas. U tom će slučaju i autor i urednik biti kažnjeni. Samo ... A kako ćete vi izgledati ako Klopotec objavi čitav taj postupak, tj. da vas je prepoznalo deset nezavisnih građana?« Došlo je do nagodbe. Rat je bio pred vratima i odvjetnici su povukli tužbu koju su već bili podigli protiv »Podravske novine«, a »Podravske novine« prestale o tome pisati.

U svakom je broju bio zbir vijesti i obavijesti pod naslovom »Priča se i piše«. Autori su bili svi spomenuti, a uz njih i svi slagari, strojari i ostali radnici u Loborčevoj tiskari. Čak su se svi čitav mjesec spremali i skupljali »materijal« da ga mogu servirati prilikom pisanja, do kojeg je dolazilo obično uoči samog slaganja tekstova. Valko Loborec se pak zadovoljno smješkao jer je Klopotec bio dobar posao. Najbolji dokaz: da smo imali dobrovoljne kolportere iz svih bližih pa i daljih sela.

No nismo bili ljubomorni. Godine 1941., početkom, pojavio se »Ludbreški Klopotec«. Naš ga je »Klopotec« pozdravio pjesmicom:

»Naš Klopotec preštamani
Do ve bil je list jedini
Kaj je lude zafrkaval
Baš vu veloj Podravini.

Denes više ni jedini
V Ludbregu se novi javlja
Pak naj živi, dragi bog mu
Naj da puno sreće, zdravlja ...«

Do viđenja ...